

Jan Kufel

1944–2004

Profesor Jan Kufel, kierownik Katedry Prawa Gospodarczego Akademii Ekonomicznej Poznaniu, zmarł 24 lipca 2004 roku. Był związany z Uczelnią 36 lat. Wpisał się w jej tradycję jako wybitny przedstawiciel nauk prawnych wykładanych w tej Uczelni od początku jej istnienia. Był zamiłowanym nauczycielem akademickim i pasjonatem pracy. Jego zainteresowania badawcze dotyczyły prawa cywilnego oraz prawa handlowego ze szczególnym uwzględnieniem problematyki umów gospodarczych oraz instytucji cywilnoprawnych odnoszących się do ochrony konsumentów. Przedmiotem jego zainteresowań była także problematyka prawa ubezpieczeń gospodarczych oraz orzecznictwo sądowe w sprawach ubezpieczeniowych. Był cenionym ekspertem prawnym powoływanym przez wiele instytucji. Z oddaniem pełnił powierzone mu liczne funkcje organizacyjne w Uczelni i poza nią.

Urodził się 9 lipca 1944 roku w Wolbromiu jako syn Władysława i Heleny z domu Leśniewskiej, wysiedlonych do tej miejscowości przez okupanta niemieckiego. W marcu 1945 roku rodzina powróciła do Poznania. Po ukończeniu szkoły podstawowej Jan Kufel uczęszczał tu do Liceum Ogólnokształcącego im. św. Jana Kantego, gdzie w roku 1962 otrzymał świadectwo dojrzałości. W tym samym roku podjął studia na Wydziale Prawnym UAM. Ukończył je w 1967 roku, uzyskując magisterium z prawa na podstawie pracy napisanej pod kierunkiem prof. Zygmunta Konrada Nowakowskiego. Po ukończeniu studiów wyższych rozpoczął pracę w Sądzie Wojewódzkim w Poznaniu w charakterze aplikanta sądowego. Aplikację sędziowską ukończył w roku 1969. W roku następnym zdał egzamin na stanowisko radcy prawnego.

Już w czasie aplikantury, 1 października 1968 roku, rozpoczął pracę w Wyższej Szkole Ekonomicznej jako asystent w Katedrze Prawa kierowanej przez prof. Jana Hołowińskiego. Po reorganizacji Uczelni i przekształceniu jej w Akademię Ekonomiczną przeszedł do Zakładu Prawa Gospodarczego w Instytucie Ekonomiki Obrotu kierowanego przez doc. Wojciecha Siudę. W Zakładzie tym, który stanowił załączek utworzonej później Katedry Prawa Gospodarczego, uzyskał wszystkie stopnie i stanowiska do profesora nadzwyczajnego włącznie. Stanowisko kierownika Katedry otrzymał w 1999 roku. Sprawa nadania mu tytułu profesora znajdowała się w toku od 23 września 2003 roku.

Jan Kufel doktoryzował się w październiku 1973 roku na Wydziale Prawa i Administracji UAM na podstawie rozprawy *Umowa agencyjna*, napisanej pod kierunkiem prof. Zygmunta Konrada Nowakowskiego. Zmodyfikowana wersja tej dysertacji została opublikowana w PWN w 1977 roku, stanowiąc pierwszą tak szeroko opracowaną monografię, która wypełniła lukę w literaturze polskiej w tym zakresie. Od czasu unifikowania polskiego prawa zobowiązań książka ta jest powszechnie wykorzystywana również w ważnych opracowaniach syntetycznych. Jan Kufel habilitował się 27 listopada 1990 roku na UAM z nauk prawnych w zakresie prawa cywilnego. Podstawę stanowił dorobek naukowy i dydaktyczny oraz monografia *Obrót tranzytowy. Studium cywilnoprawne* (Wydawnictwo AE, Poznań 1989). W pracy tej stwierdził, że obrót tranzytowy ujmowany jako materialna treść procesu wymiany jest pojęciem ekonomicznym, a nie prawnym. Uznał jednakże, że obrót towarowy może być właściwie zrealizowany jedynie wtedy, gdy zostaną wykorzystane konkretne instytucje prawne, zwłaszcza cywilnoprawne. W monografii tej zapoczątkował nowe ujęcie badawcze, mianowicie analizował tradycyjne instytucje umowne z punktu widzenia ich przydatności i stopnia możliwości zastosowania do realizacji obrotu towarowego. To nowe ujęcie uznano za twórczy wkład do nauki prawa cywilnego.

Po zlikwidowaniu w Polsce gospodarki centralnie zarządzanej zaczął zajmować się cywilistycznymi zagadnieniami ubezpieczeń gospodarczych. Nawiązał wówczas ścisłą współpracę naukową z Katedrą Ubezpieczeń, kierowaną przez prof. Tadeusza Sangowskiego. Rezultatem tych zainteresowań były liczne artykuły zamieszczone w pracach zwartych, redagowanych przez prof. Sangowskiego. Od początku lat 90. zamieszczał przeglądy orzecznictwa sądowego w sprawach ubezpieczeń. Publikował je najpierw w czasopiśmie „Studia Ubezpieczeniowe”, a od 1994 roku w kwartalniku „Prawo Akcesyjne”. Zwieńczenie badań tej problematyki stanowi jego książka *Ubezpieczenia gospodarcze w orzecznictwie sądowym* (Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz 2002). Oprócz tej problematyki badawczej Profesor nadal zajmował się zagadnieniami prawnej ochrony konsumentów. Po uchwaleniu nowego Kodeksu spółek handlowych zajął się tymi sprawami w publikacji: *Kodeks spółek handlowych z krótkim komentarzem* (Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz 2002), jak też w pracy zbiorowej pod tytułem *Nowe prawo spółek*, wydanej przez wymienione wydawnictwo w 2003 roku.

Dorobek naukowo-badawczy i dydaktyczny Profesora Jana Kufela jest więc znaczny. Obejmuje blisko 200 pozycji bibliograficznych. Znajdują się wśród nich 3 wymienione już monografie, kilkadziesiąt artykułów naukowych oraz podręczniki i skrypty. Był inspiratorem, redaktorem i współautorem kilku prac monograficznych. Ponad 100 pozycji stanowią glosy i recenzje. Publikowane przez niego glosy są często przytaczane przez innych autorów i traktowane jako głos w naukowej dyskusji. Wypromował czterech doktorów, w tym dwóch, którzy stali się adiunktami kierowanej przez niego Katedry. Systematycznie prowadził zebrania naukowe. Bardzo lubił pracować zesp-

łowo i wywoływać dyskusje, inspirując młodych pracowników do wyboru konkretnych tematów badawczych.

Troszcząc się o dostarczenie studentom ekonomii właściwych pomocy dydaktycznych, już od lat 70. publikował – w pewnej części we współautorstwie – skrypty i materiały pomocnicze potrzebne do nauki prawa cywilnego, gospodarczego i prawa pracy. Wspólnie z doc. Wojciechem Siudą wydał podręcznik *Prawo gospodarcze dla ekonomistów* (PWN, Warszawa 1980). Podręcznik ten był aktualizowany i wznawiany w latach 1981, 1988 i 2001, stając się podstawową pozycją dydaktyczną dla studentów nieprawniczych kierunków studiów. Choroba Profesora przeszkodziła w kolejnym, już częściowo przygotowanym wydaniu podręcznika.

Profesor Kufel prowadził seminarium magisterskie z problematyki prawa gospodarczego oraz prawa ubezpieczeniowego. Wypromował około 300 magistrów. Ich prace były wielokrotnie nagradzane w różnych konkursach.

Poza pracą naukowo-badawczą i dydaktyczną Profesor Jan Kufel brał udział w pracy organizacyjnej Uczelni, pełniąc wiele funkcji. Począwszy od 1971 roku, był stale (z niewielkimi przerwami) członkiem różnych komisji wydziałowych i senackich. W okresie 1971–1974 pełnił funkcję zastępcy rzecznika dyscyplinarnego Senackiej Komisji Dyscyplinarnej dla Studentów. W latach 1976–1979 był członkiem Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli Akademickich, w okresie 1981–1984 pełnił funkcję zastępcy dyrektora Międzywydziałowych Studiów dla Pracujących, w latach 1993–1996 był członkiem Komisji ds. Zatrudnienia, Płac, Nagród i Odznaczeń, a w latach 1994–1997 rzecznikiem dyscyplinarnym w Senackiej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli Akademickich. Od 1996 roku pełnił funkcję przewodniczącego Uczelnianej Komisji Wyborczej. W latach 1996–1999 był członkiem Senackiej Komisji ds. Nagród i Odznaczeń, a w okresie 1997–2000 członkiem Senackiej Komisji ds. Nagród i Wyróżnień Studentów. Od 1994 roku pełnił funkcję członka Rady Fundacji Akademii Ekonomicznej. Ponadto w latach 1988–1991 był członkiem Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Poza pracą na Uczelni uczestniczył w pracach różnych instytucji. Będąc członkiem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, od 1988 roku pełnił funkcję członka Prezydium Oddziału Wojewódzkiego w Poznaniu. Uczestniczył także w pracach Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa. Był członkiem rad nadzorczych spółek akcyjnych i fundacji; współpracował z Federacją Konsumentów w Warszawie; był ekspertem Sejmu i Senatu z zakresu prawa ubezpieczeniowego. Współpracował z praktyką ubezpieczeniową. Mianowicie był przewodniczącym Rady Nadzorczej Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych Rejent Life oraz sędzią Sądu Polubownego przy Rzeczniku Ubezpieczonych przy Wielkopolskiej Izbie Przemysłowo-Handlowej.

Za swoje osiągnięcia otrzymywał nagrody ministra szkolnictwa wyższego, nauki i techniki (1978, 1981). Odznaczono go Złotym Krzyżem Zasługi w 1993 roku. Przy-

znano mu Medal Komisji Edukacji Narodowej w 2000 roku. Otrzymał też kilka odznak regionalnych. Były nimi: Odznaka Honorowa miasta Poznania (w 1982 roku), Odznaka za Zasługi dla Rozwoju Województwa Piłskiego (w 1983 roku), Medal za Zasługi dla Obronności Kraju (w 1984 roku).

Profesor Jan Kufel był człowiekiem bardzo wymagającym zarówno od siebie, jak i od innych. Nie był jednakże osobą dominującą. Cieszył się zaufaniem. Jego oddziaływanie przejawiało się nie poprzez nakazy, a poprzez zarażanie innych życiowym entuzjazmem, zawsze przemyślanymi i realnymi planami, projektami badawczymi i roztaczanymi perspektywami. Był zawsze sobą. Otwarty na problemy innych osób był zawsze gotów do niesienia pomocy. Często czynił to znacznym nakładem swego prywatnego czasu, którego mu tak niewiele zostało dla rodziny i na wypoczynek.

Był człowiekiem powszechnie lubianym i niekonfliktowym. Ewentualne konflikty potrafił łagodzić poprzez cierpliwe mediacje i nieraz daleko idące ustępstwa. Miał bardzo szerokie grono przyjaciół i znajomych. Starał się pamiętać o imieninach i ważnych wydarzeniach każdego pracownika, składał życzenia, interesował się życzliwie nieraz trudnymi sprawami osobistymi, by pomagać. Taki pozostanie w pamięci najbliższych współpracowników oraz wszystkich tych, którzy go znali.

Krzysztof Szuma